

середовищі та поза його межами.

Література:

1. Захист дітей, які потребують особливої уваги суспільства: Статистичний зб. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 77 с.
2. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / кол. авторів: А. А. Колупаєва, Н. З. Софій, Ю. М. Найда; під заг. ред. Л.І.Даниленко. – К., 2007. – 128 с.
3. Касярум Н. Освітній простір: становлення поняття / Н. Касярум // Витоки педагогічної майстерності. – 2013. – Вип. 12. – С. 107-113.
4. Софій Н. З. Концептуальні аспекти інклюзивної освіти / Інклюзивна школа: особливості організації та управління / Кол.:авторів: Колупаєва А. А., Найда Ю. М., Софій Н. З. та ін. За заг.ред. Даниленко Л. І. – К. : 2007. – 128 с.

ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР ПЕДАГОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ СУЧАСНОГО КОНКУРЕНТОЗДАТНОГО ПЕДАГОГА

Надія Кічук

д.пед.н., професор кафедри загальної педагогіки, дошкільної та початкової освіти
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Загальноновизнано науковцями, що аксіологічним імперативом сучасної вітчизняної педагогічної освіти є інноваційність. Йдеться про інноваційний підхід до освітянської практики, про інноваційну діяльність педагога, про інноваційні соціально-педагогічні проекти, про конкурентоздатність особистості саме інноваційного фахівця тощо.

У контексті Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності (2012) доцільно по-новому оцінити такий педагогічний постулат: «Знання – це капітал, а інновації – валюта». Нині у науковому обігу вже більш обґрунтовано використовуються такі близькі поняття, як «інновація» і «новація».

Так, спільне цих понять полягає в тих особистісних новоутвореннях, що породжуються однаковими факторами – творчий потенціал особистості й наукова потужність педагогічного експерименту як домінанти дослідницької діяльності. Розбіжне в зазначених поняттях науковці (Л. Даниленко, О. Лозова, В. Химинець, Л. Шевченко та ін.) вбачають, з одного боку, в своєрідності втілення нових ідей

(новатором вважається педагог, який відкриває принципово нове, а носієм інновацій (інноватором) виступає той, хто трансформує плідну наукову ідею у практичній діяльності; з іншого – інновації осмислюються в площині етапності цього процесу, а новації – у ракурсі засобу (наприклад, нової педагогічної технології).

Водночас, як зауважують науковці (зокрема, І.І. Коновальчук) недослідженими і нині залишаються технології експертизи, проектування, реалізації, моніторингу нововведень; не розроблено й систему розвитку інноваційної компетентності педагогів – основних суб'єктів, ініціаторів і реалізаторів інновацій в освітній сфері. Відтак, постає питання розширення наукових уявлень про роль вищої педагогічної школи у становленні педагога, здатного до інноваційної професійної діяльності.

Зазначимо, що підґрунтям для сучасного розуміння сутності педагогічних інновацій слугують на опрацювання дослідників, зокрема, у таких напрямках:

- історико-порівняльний аналіз генези інноваційного процесу у вітчизняній освіті (І. Аносова, О. Попова, Н. Сафонова та ін.);
- конструктивний зарубіжний досвід інноваційних моделей освіти (В. Жуковських, О. Овчарук, А. Сбруєва та ін.);
- формування інноваційного стилю мислення суб'єктів інноваційної діяльності (В. Моляко, В. Рибалка, Поло А. Хебіг та ін.);
- становлення готовності студентів, які набувають у вищій школі педагогічні професії, до інноваційної діяльності (Ю. Завалевський, Л. Подимова, О. Шапран та ін.);
- розробка діагностувального інструментарія щодо експертизи освітніх інновацій (О. Локшина, Ю. Швальб, В. Ясвін та ін.).

У ракурсі вище окресленого привертають особливу увагу фундаментальні дослідження, присвячені, з одного боку, формуванню майбутнього педагога в процесі інноваційної діяльності [1], а, з іншого – визначенню технологічних засад практичної реалізації педагогічних інновацій [2].

Нам видається, що у сучасних дослідженнях проблематики педагогічної інноватики все ж бракує чіткості у спільному і розбіжному в поняттях «особистість» і «професія». На наш погляд, залишається неоціненою й вимога студентоцентризму у процесі формування у майбутніх педагогів здатності до інновацій, зокрема, в умовах магістратури.

Так, аналіз наукового фонду з проблематики підготовки магістрів до

інноваційної діяльності – шляху, що призводить до новоутворень у цілісній системі особистості, засвідчує про наявність наукового пояснення окресленого аспекту. Зокрема, встановлено вектори перебігу інноваційних процесів (Ангеловський К., Андрущенко В., Вітвицька С., Дичківська І., Богданова І., Юсуфбекова Н. та ін.), а саме: дія законів незворотної дестабілізації педагогічного середовища, обов'язкової реалізації інноваційного процесу, стерео типізації педагогічних інновацій. До того ж вже на рівні підручників і відповідної навчально-методичної літератури (М. Євтух, С. Вітвицька, М. Фіцула) деталізовано функції викладача вищого навчального закладу, який, зокрема, викладає в магістратурі стрижневий нормативний навчальний курс «Педагогіка вищої школи» (організаторська, інформаційна, трансформаційна, орієнтовано-регулятивна, мобілізуюча), а, відтак, обґрунтовано його здатність до «культування» серед студентства магістратури творчого ставлення до фахової діяльності, вибудовування (як особливого різновиду навчально-професійної діяльності) саме творчої інтелектуальної праці (Б. Ананьєв, Н. Кузьміна, О. Цокур). Принагідно значимо, що останнім часом серед науковців точиться жвава дискусія щодо питань, пов'язаних як із заохоченням магістрантів до педагогічного проектування – засобу активізації їх інтересу до інновації, так і до формування їхньої здатності до проектного навчання – «королеви відкритого навчання» (Франц Фрех). Не менш суттєве і те, що саме проектне навчання вважається однією із складних і амбіційних форм педагогічної діяльності (Гельберт Мейер).

Зважаючи на вищезазначене, дослідники проблематики професійної педагогіки акцентують увагу на доцільності дотримуватися у навчально-виховному процесі принципу індивідуалізації. Докладний аналіз його психологічних підвалин зробив А.О. Кирсанов, який окреслює, зокрема, такі з них:

- рівень наукових знань і вмінь (повнота, глибина, дієвість);
- характер протікання розумових процесів (йдеться про гнучкість розуму або його критичність; наявність або відсутність власного відношення до того, що вивчається; швидкість або млявість встановлення зв'язків);
- працездатність майбутнього фахівця (можливість здійснювати навчально-професійну діяльність довготривало, ступінь її інтенсивності, легкість або скрутність протікання, стомлюваність, неухважність), а також наявний рівень вольового розвитку;
- ступінь пізнавальної та практичної самостійності особистості, її активності;
- наявність у студента пізнавальних інтересів.

Зауважимо, що останніми роками у психолого-педагогічній літературі дедалі частіше висловлюється думка, що індивідуалізація завжди відносна. Виразником цього судження є, наприклад, І.Є. Унт, який зазначає, зокрема, що у процесі індивідуалізації враховуються не всі особливості особистості, а лише такі, які важливі з певної точки зору.

Поза сумніву, що кожна з вищенаведених позицій складає певний науковий інтерес, може бути основою для наукової дискусії. Останню, як нам видається, живить ідея так званого «персоніфікованого навчання» студентів. Як відомо, сам термін «персоніфіковане навчання» заангажований О. Солоніною та В. Солоніним. Під ним розуміють навчання, в процесі якого здійснюється персоніфікація тих, хто вчить і тих, хто навчається, як у спільності перших, так і других, що їх взаємозбагачує.

Психологи (А. В. Петровський, В. А. Петровський) в межах окресленого підходу розуміють особистість як здатність індивіда «обумовлювати зміни вагомих аспектів і індивідуальності інших людей виступати суб'єктом перетворень поведінки і свідомості оточуючих через власну представленість в них».

У контексті вищезазначеного досить плідною вважаємо позицію тих дослідників (зокрема В. Г. Ріднак), які стверджують, що персоналізоване навчання студентів має бути побудовано за трьома принципами: по-перше, локалізації змісту, по-друге – фундаменталізації методів засвоєння певних предметних знань, а по-третє – полісуб'єктності в організації навчальної діяльності майбутніх фахівців.

Спираючись на вищезазначене, стає можливим оцінити плідність ідеї студентоцентрованості саме з точки зору формування у студентів здатності до педагогічних інновацій.

Спрямованість вітчизняної вищої школи на інтеграцію в європейський освітній простір актуалізує здатність педагога до інновацій у професійній діяльності. Деякі дослідники вбачають перспективним в окресленому ракурсі сфокусувати креативний потенціал вищої школи на процес забезпечення когнітивних засад формування у майбутніх фахівців інноваційної культури [2]. Натомість, як переконує практика, назрілою є розробка комплексно-цільової програми, що має стратегічною метою випереджувальний розвиток у студентів інноваційного стилю мислення, а за змістом і технологією реалізації – наскрізний характер впродовж професійного становлення особистості в умовах вищої школи та післядипломної освіти. У зазначеному ракурсі ми й вбачаємо перспективи своєї подальших наукових розвідок.

Література:

1. Завалевський Ю. І. Теоретико-методичні засади формування вчителя як конкурентоспроможного фахівця / Ю. І. Завалевський. – Чернівці : Букрек, 2014. – 416 с.
2. Коновальчук І. І. Теорія і технологія реалізації інновацій у загальноосвітніх навчальних закладах / І. І. Коновальчук. – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 464 с.
3. Рубанець О. Когнітивні засади формування інноваційної культури у вищій школі / О. Рубанець // Вища освіта України. – 2016. – № 1. – С. 17-21.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ВИЯВ ЗДАТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДО ІННОВАЦІЙ

Ярослав Кічук

д.пед.н., професор кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Загально визнаною є теза про те, що інноваційність виступає важливим параметром діяльності конкурентоздатного фахівця. Оскільки університетська освіта є важливим і основним етапом професійного становлення майбутнього фахівця, то ресурси навчально-виховного процесу сучасного вищого навчального закладу в аспекті формувального впливу на здатність студентів до інновацій і складає підвищений інтерес дослідників (І. Богданова, О. Дубасенюк, О. Пехота, Л. Хомич та ін.). Неоціненим залишається такий чинник активізацій інтересів і потреб студентів до інновацій як волонтерство.

Слід зауважити, що в останні роки український соціум вже виробив механізми стимулювання волонтерського руху. Ця обставина виявилась, як засвідчує практика, сприятливою задля поглиблення суто наукових уявлень про феноменологію волонтерства. Аналіз наукової літератури у цьому відношенні дозволяє констатувати, що серед дослідників волонтерство досить активно осмислюється в контексті лідерства. Наприклад, К. Романюк установила своєрідність особистості лідера волонтерських проектних команд; у цьому ракурсі конструктивними виявилися наопрацювання психологів щодо змістового наповнення поняття «волонтерська діяльність» [1]. Привертає увагу й дослідницька